



การประสานงานเครือข่ายสหวิทยาการ เพื่อการวิจัยและพัฒนา*

ศ. ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช

นายกรัฐมนตรีศึกษาธิการ

การที่จะให้นักวิชาการหลายสาขาวิชามาทำงานร่วมกันนั้น องค์การของรัฐเป็นหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน แต่ละองค์กรต่างมีแผนงานและโครงการของตนเอง การประสานงานทางขวางจึงยากที่จะเกิดขึ้น ส่วนงานวิจัยที่มีอยู่และได้รับงบประมาณก็กระจายอยู่ตามหน่วยงานทั่วไป สภาวิจัยซึ่งจะทำหน้าที่กลั่นกรองงานวิจัยต่าง ๆ ก็ไม่ได้อยู่ในลักษณะที่จะทำงานให้สอดคล้องร่วมกัน หัวข้อวิจัยเดียวกันอาจทำในหลายหน่วยงาน ดังนั้น จึงควรมีการทำงานแบบบูรณาการ อาจเป็นการบูรณาการของผู้วิจัยในสาขาเดียวกัน การที่จะประสานงานในเรื่องสหวิทยาการจึงมีความสำคัญ ทั้งนี้ สหวิทยาการเกิดขึ้นได้โดยปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

๑. โครงสร้าง เรามีการจัดโครงสร้างของหน่วยงานวิจัย โดยเอาหน่วยงานเป็นตัวตั้งและมีคนมาทำงานร่วมกัน เช่นเดียวกับในต่างประเทศที่มีศูนย์กลางและมีนักวิจัยมาทำงานร่วมกันในศูนย์กลางนั้น มีลักษณะเป็นสหวิทยาการในระดับหนึ่ง โครงการที่ทำร่วมกันมักเป็นโครงการใหญ่จึงจะมีความเป็นไปได้ สำหรับประเทศไทย เรื่องของสหวิทยาการควรทำตั้งแต่ในระดับมหาวิทยาลัย ในการประชุมเชิงปฏิบัติการนี้ควรมีความชัดเจน มีการพิจารณาปัญหาแบบองค์รวม เพราะฉะนั้นการคิดประเด็นการวิจัยในแง่สหวิทยาการจึงมีความจำเป็นมาก ต้องอาศัยความร่วมมือของนักวิชาการหลายสาขาวิชา สิ่งที่ต้องเกิดขึ้นในเบื้องต้นของสหวิทยาการก็คือการตระหนักว่าในสาขาวิชาของตน อาจไม่สามารถแก้ปัญหาทั้งหมดได้ต้องพึ่งพาสาขาวิชาอื่น ๆ ด้วย ต้องมีการทำโครงการวิจัยและแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน และต้องหาทุนวิจัยให้งานสหวิทยาการดำเนินการไปได้ เช่น ปัญหาภาคใต้ ต้องมีการร่วมมือกันในการแก้ปัญหา การทำงานสหวิทยาการจะเริ่มต้นด้วยการสร้างเครือข่าย เพราะเป็นการแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างที่ดี ส่วนในประเทศ

ไทยเองเป็นโครงสร้างกรมหรือมหาวิทยาลัยที่มีความเป็นเอกเทศสูง ดังนั้น จึงต้องอาศัยการประสานงานในเชิงเครือข่าย ต้องพัฒนาไปสู่การร่วมมือกันในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และควรมีส่วนประสานงานกลาง

๒. ต้องร่วมมือในแง่บุคลากร ตกลงกันว่าใครต้องการเข้าร่วมในเครือข่าย และต้องทำงานร่วมกับสาขาอื่น ๆ เพื่อร่วมกันวิจัยและพัฒนา

๓. ต้องมีการแลกเปลี่ยนหรือใช้อุปกรณ์ร่วมกัน ในการตั้งงบประมาณซื้ออุปกรณ์ บางหน่วยงานจะมีอุปกรณ์ราคาแพง เพราะฉะนั้นการที่จะรวมตัวเป็นเครือข่ายต้องมีข้อตกลงและเงื่อนไขในการใช้อุปกรณ์ร่วมกัน

๔. ต้องมีการประสานในแง่ของแผนงานหรือโครงการ องค์กรเครือข่ายต้องทำแผนการดำเนินการของตนเอง และถ้าเห็นว่ามีเรื่องใดที่ต้องทำงานร่วมกัน ก็ต้องมีการประสานงานกัน

๕. การดำเนินการและการติดตามประเมินผล ควรมีการพบปะกัน ปัจจุบันการทำงานร่วมกันยังประสบปัญหาไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการทำงานหรือการใช้อุปกรณ์

การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการของราชบัณฑิตยสถานครั้งนี้ จึงเป็นการรวมกันของบุคลากร เครื่องมือ และงบประมาณ การที่จะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องแก้ไขในเรื่องของบุคลากรให้ได้ ควรสร้างความร่วมมือให้มีการทำงานวิจัยร่วมกัน ซึ่งการวิจัยแบบสหวิทยาการมีทั้งมิติของความร่วมมือทางวิชาการและการจัดการควบคู่กันไป

นางสาวอารี พลดี นักวรรณศิลป์ ๖ว

นางสาวอิสริยา เลหาดีรานนท์ นักวรรณศิลป์ ๕

นางสาวพรทิพย์ รอดพันธ์ นักวรรณศิลป์ ๔

ผู้สรุปและเรียบเรียง

* บทปาฐกถาในพิธีเปิดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง การประสานงานเครือข่ายสหวิทยาการเพื่อการวิจัยและพัฒนา เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ ณ สโมสรราชพฤกษ์ ถนนวิภาวดีรังสิต กรุงเทพฯ